

Projev na pietním aktu v Hodoníně, 23. srpna 2015

Vážení,

dovolte mi, abych jménem paní ministryně školství, mládeže a tělovýchovy Mgr. Kateřiny Valachové, Ph.D. a také jménem svým, Vás co nejsrdečněji pozdravila u této příležitosti, která se koná v roce, kdy si připomínáme 70. výročí osvobození od fašismu. Druhá světová válka i po 70 letech nutí evropské národy a jejich představitele k hluboké sebereflexi. Nejen proto, že v porovnání s první světovou válkou byla co do napáchaných materiálních a duchovních škod intenzivnější, delší a krutější. Trpký fakt, že Američané a Britové nebyli schopni porazit Hitlera bez Stalinovy pomoci, ve skutečnosti znamenal, že vítězství ve 2. světové válce bylo možné považovat jen za vítězství nad fašismem a ne nad totalitarizmem. Tento fakt se odrazil i v neblahé historii tohoto místa. Dne 2. srpna 1942 byl zřízen cikánský tábor, který se stal místem násilné koncentrace moravských Romů. Již 7. prosince 1942 odjíždí z Hodonína první transport vězněných do vyhlazovacího tábora v Osvětimi. Kolik lidských osudů bylo zmařeno, kolik dětí se nenarodilo. I po roce 1943, kdy byl tábor zrušen, válka pokračovala. A historie šla tímto místem dál...

V březnu 1945 byl tábor obsazen německou pohraniční stráží (cca 700 osob), na přelomu dubna a května se v táboře na několik dnů ubytovala ustupující jednotka německých granátníků. Po odchodu nacistických Němců začaly tábor využívat jednotky rumunské armády (kdy už bojovaly na straně Spojenců). A konečně koncem května 1945 byl tábor zabrán Rudou armádou, která v něm zřídila vojenskou nemocnici. Postupně zde bylo hospitalizováno asi 700 sovětských vojáků.

Rudá armáda opouští zpustošený tábor koncem června. Ale už 10. prosince 1945 vzniká internační tábor pro „přestárlé“ a nemocné československé Němce neschopné odsunu, kteří čekali na svůj další osud.

Málo kdo však ví, že když hnědá totalita byla vystřídána tzv. rudou totalitou, byl na místě bývalého protektorátního tábora zřízen nový tábor pro lidi, kteří byli nebezpeční nové totalitě, která zvítězila roku 1948. Výchovné působení hodonínského tábora bohužel zažila i řada bývalých vězňů, kteří přežili peklo v nacistických koncentračních táborech jako např. v Dachau či Mauthausenu. Tzv. „výchovná cesta nápravy“ byla v táboře realizována od roku 1949 do roku 1950.

Vážení hosté, je důležité, že se tomuto místu věnuje pozornost. Je zde kulturní památka na místě zvaném Žalov - bývalý hřbitov spravovaný Muzeem romské kultury a je zde

budován památník. Celá veřejnost, zejména mladá generace, by se měla poučit, že metody totalitních režimů jsou si velmi podobné. Když byl v roce 2009 areál tábora odkoupen Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, ministerstvo pověřilo Národní pedagogické muzeum a knihovnu J. A. Komenského výstavbou *Památníku* a vybudováním stálé expozice. Od roku 2010 po mnoha aktivitách jako byly různě náročné stavební práce, archeologické výzkumy, likvidace rekreačních budov v místě bývalého vězeňského tábora, a mohla bych jmenovat další, probíhala rekonstrukce bývalého vězeňského baráku z období tzv. cikánského tábora a zajištění jeho vybavení prýčnami, umývárnu, kamny, světly atd. Před 3 lety (v r. 2012) došlo k jeho slavnostnímu zpřístupnění. V následujících letech 2013 – 2014 probíhala realizace dalších náročných právních, stavebních rozhodnutí, směny pozemků za spolupráce s místními správními orgány a dalšími příslušnými organizacemi a jednotlivci. Uskutečnění studentské soutěže o nejlepší výtvarný návrh na budoucí památník (s vítězem Richardem Pozdníčkem z Českého vysokého učení technického v Praze) dalo stavbě směr, dá se říci podobu exteriéru a interiéru *Památníku*. V nedávné době - dne 2. července 2015 - byla zahájena stavba Infocentra jako součást budoucího Památníku, kde zároveň bude umístěna druhá část expozice. Třetí částí bude expozice v Baráku dozorců, který se nyní rekonstruuje firmou Porr, a.s.

Vážení přítomní, dovolila jsem si připomenout všem, že toto místo je třeba stále připomínat s pietou a zařazovat jej do evropských historických souvislostí, aby se nezapomínalo. Paní ministryně Mgr. Kateřina Valachová, Ph.D. a zástupci Národního pedagogického muzea a knihovny J. A. Komenského v Praze chtějí poděkovat všem, kteří pomáhají *Památník* budovat. Musíme si připomínat válečné hrůzy, abychom nikdy nezapomněli. Chci poděkovat brněnskému Muzeu romské kultury za to, že udržuje tradici pietních aktů, a také za spolupráci na scénáři plánované expozice.

Na závěr bych ráda řekla, že udržování paměti je významné, stejně důležitá je však i osvěta a vzdělávání - tato odpovědnost leží na bedrech ministerstva školství a potažmo na našem pedagogickém muzeu a na nás všech...

Děkuji Vám za pozornost.